

KAREL RICHTER

Ave Caesar II

NA VRCHOLU MOCI
61–44 př. n. l.

Ε

ΕΡΟΧΑ

EDICE

**Polozapomenuté
války**

POLOZAPOMENUTÉ
VÁLKY

Ediční rada edice Polozapomenuté války

doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc. (Ústav dějin UK a archiv UK)

prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (FF UJEP Ústí nad Labem)

doc. PhDr. Jan Halada, CSc. (FSV UK, Institut komunikačních studií
a žurnalistiky)

PhDr. Petr Hofman (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR)

prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. (FF UK, ředitel Ústavu světových dějin
na FF UK)

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc. (FF UK a Technická univerzita Liberec)

PhDr. Karel Richter, CSc. (předseda Klubu autorů literatury faktu)

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc. (FF UK, Ústav světových dějin)

POLOZAPOMENUTĚ
VÁLKY

EDICE

KAREL RICHTER

Ave Caesar II

NA VRCHOLU MOCI
(61–44 př. n. l.)

ŽIVOTNÍ DRAMA GENIÁLNÍHO
VOJEVŮDCE A STÁTNÍKA

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Karel Richter, 2014

Cover © Karel Kárász, 2014

Drawings © Martin Ďásek, 2014

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2014

ISBN 978-80-7425-220-4

OBSAH

Skandál v domě velekněze	9
Hispánská příležitost	18
Pompeiův návrat	22
Caesarův konzulát	32
Galské tažení	58
Spiknutí Belgů	83
Probuzení bouře	133
Caesar tasí meč	166
Alexandrijská válka	218
Vítěz	242
Na vrcholu moci	263
Doznívání dramatu	289
Chronologie událostí	335
Literatura	337

SKANDÁL V DOMĚ VELEKNĚZE

Koncem roku 63 př. n. l. se ženy nejřednějších patricijských rodin jako každoročně shromáždily, aby tajemnými nočními rituály oslavily Dobrou bohyni, strážkyni ženské plodnosti a jednu z božských ochrány Říma. Slavnost se konala vždy v některém z patricijských domů za přísného zákazu přítomnosti mužů. Tak přísného, že při obřadech musely být zakryty i mužské sochy. Na počest bohyně se hojně popíjelo víno, zpívalo a rozverně tančilo za doprovodu flétnistek a harfenistek a mezi muži kolovaly dohady, že se tu ženy mezi sebou svlékají do naha a učí se všemožným způsobům, jak dopřávat mužům při milostných stycích co největších rozkoší, a oddávají se všelijakým prostopášnostem. Tentokrát byla slavnost sezvána do Domu publica, z něhož se pontifex maximus a nastávající propraetor Caesar s veškerým mužským služebnictvem na noc uchýlil do rodného domu v ulici Ševců. Předsedat jí měla Pompeia jako hostitelka pro tuto noc. Její nejdůvěrnější služebná jménem Abra, známá svou chtivostí tělesného obcování, uváděla přicházející ženy dlouhou chodbou do zářivě osvětleného reprezentačního křídla paláce, kde je vítala Pompeia spolu se svou tchyní Aurelií. Scházel se tu ženský výkvět římské honorace. Dostavily se i panenské vestálky.

Velekněžský palác od večera naplňovala vůně kadidla a rozmanitých parfémů a zdobné chodby i přepychové komnaty zněly veselými ženskými hlasy, výskotem i zpěvem a skotačivými melodiemi drnkacích nástrojů i rozmanitých píšťal. V průběhu noci jedna z Aureliiných otrokyň, roznášejících pokrmy i pití, narazila v chodbě na podezřelou osobu v ženské tunice s dlouhými rukávy a hlavou až po oči zakrytou závojem. Na otázku, kdo je a co tu dělá, odpověděla osoba zajímavě a se zjevnými rozpaky mužsky znějícím hlasem, že je harfenistka, pozvaná paní Pompeiou a že ji do domu pustila její služebná, aby tu počkala. Znělo to podezřele. Služka předstírala, že si jde po svých, ale pospíšila si informovat svou paní. Ta přiběhla s houfem účastnic obřadu a otrokyň, ale tajemná osoba se mezitím z chodby vytratila. Zneklidněná Aurelia s otrokyněmi prohledávala celý dům. Objevily ji v Pompeině kahany osvětlené ložnici. Uhodily na ni: „Kdo jste? Co tu děláte?“ Strhly jí z hlavy závoj. Strnuly úlekem: vždyť je to muž! Clodius! Blondatý krasavec, proslulý svůdník,

který se již delší dobu pod záminkou zdvořilostních návštěv točil kolem Caesarovy ženy Pompei, již si zřejmě vyhlédl za další povolnou oběť svých neřestných choutek. Kdyby jeho přítomnost v domě a v této místnosti za daných okolností nebyla tak vážným přečinem, působil by až uboze směšně v ženském převleku, s hrudí vycpanou hadry do ženských tvarů, s nalíčenými tvářemi a rty, když blekotal zmatenou a veskrze nescynnou omluvu, že nechtěl, rozhodně nechtěl nijak narušit slavnost Dobré bohyně, proto si na sebe vzal ty ženské šaty, aby...aby nebudil pozornost...že totiž...že totiž přišel jen paní Pompeie vyřídit omluvu své ženy, která se pro nevolnost nemohla dostavit, aby se zúčastnila... Tady čekal, až...služka přivede paní, tohle chtěl vyřídit, nic víc a hned zase odejít...

Přísná Aurelie však supěla přetlakem zlosti. Bylo jí jasné, oč běží. Co si myslí ten navoněný floutek, ten nemravný zvrhlík a hýřil, jemuž není nic svaté? Že nevidím, jak se snaží vloudit do Gaiovy přízně, aby při svých častých jakoby zdvořilostních návštěvách zastihl jeho ženu, tu nestoudnou koketu, chtivou radovánek, v situaci příhodné pro nevěru nebo alespoň pro její tajné ujednání někde mimo dům? Ušlo mu, že jsem prokoukla jeho spády a že se schválně držím poblíž, abych mařila jejich sblížování? Hezky to měl ten ničema dnes vymyšlené! Využít nepřehledného ruchu v domě k neřestnému spáření s tou čubkou! Gaius ji musí vyhnat z domu!

„Mlč, Clodie!“ okřikla jej s mrazivou příkrostití. „Okamžitě odejdi z tohoto domu! A lituj svého svatokrádežného zločinu!“

Oslavy byly okamžitě přerušeny. Historiograf Robert Harris z historických pramenů vytěžil barvitější obraz Clodiova odhalení: Ženy zabrané do svých rituálních obřadů byly náhle vyrušeny výkřiky. Běžely po hlasu a vzápětí narazily na jednu z Aureliiných propuštěnek, která v hysterickém záchvatu mezi vzlyky ze sebe vyrazela překotné sdělení, že v domě je vetřelec. Přiblížila se k postavě, kterou považovala za hudebnici, ale zjistila, že je to za ženu přestrojený muž...

Během její vzrušené výpovědi se Pompeia spěšně vytratila z místnosti. Aurelia si toho povšimla a začala energicky jednat. Příkázala schovat všechny posvátné rituální předměty a zamknout domovní dveře. S několika nejodvážnějšími ženami a hloučkem vestálek vyšla na chodbu a začala místnost po místnosti prohledávat dům. V Pompeiině ložnici

objevily zahalenou postavu v ženských šatech, která k sobě tiskla lyru a snažila se ukrýt za záclonou. Vzápětí se dala na útěk. Vyběhla z místnosti a po schodech prchala až do jídelny. Tam zakopla o lehátko a ženy ji dostihly a strhly jí z hlavy závoj. Všechny poznaly krasavce Publia Clodia Pulchera. Oholil si bradku, namaloval tváře, nalíčil si černě oči, červeně nabarvil rty. Byl nepochybně opilý. Uvědomil si, že je odhalen, a tak se pokusil svůj původní záměr sejít se intimně s Pompeiou zamaskovat snahou převést celou příhodu v rozverný žert. Vyskočil na jídelní stůl, odhodil plášť, shodil ze sebe tuniku a s nevázanou rozpustilostí předvedl ženám svou mužskou nahotu. Omdlévaly úlekem a se zděšenými a vrcholně pohoršenými výkřiky vybíhaly z jídelny. Clodius v nastalém zmatku vběhl otevřenými dveřmi vedle do kuchyně a oknem unikl z domu. V té chvíli se objevila Pompeia se služkou Abrou. Aurelia se na ni rozkřičela, že cizoložnými pletkami znesvětila obřad. Obě s pláčem popíraly jakoukoli hříšnou domluvu s Clodiem. Hlavní vestálka však prohlásila autoritativně, že bez ohledu na jejich vinu či nevinu posvátné obřady je nutno okamžitě zrušit a uctivatelky bohyně se musí rozejít a sejdou se k obřadům v jiný den.

Nazítří hned po ránu, sotva se Caesar se všemi muži své domácnosti navrátil ze suburské vily do velekněžské rezidence, matka Aurelie, která ho již netrpělivě vyhlížela, vychrlila ze sebe ostudně pohoršlivou událost uplynulé noci.

„Něco takového nemůžeš strpět! Urazila nejenom tebe, velkého pontifika a praetora, ale i Bone Dea, Dobrou bohyni plodnosti a hojnosti! Musíš zjednat úctu sobě, jí a bohům vůbec. Vyžeň ji z domu!“

Caesar, třebaže vždy vnímavě naslouchal matčiným radám a poslušně plnil její příkazy, tentokrát se nemínil s rozhodnutím ukvapit. Samozřejmě si povšiml zalíbení, které zřejmě Clodius Pulcher našel v jeho mladé hezké manželce Pompeie. Viditelně se jí dvořil, s nepochybným prahnutím dosáhnout s ní potají tělesného potěšení. Caesara kupodivu toto zjištění nijak nevyvádělo z míry. Věděl z vlastní zkušenosti, že manželství nebývá pro mnohé ženy důvodem, aby se odříkaly být po vůli i jiným mužům než jenom svému choti. Pompeiu totiž nemiloval natolik, aby úzkostlivě lpěl na její věrnosti. Neposkytovala mu zdaleka tolik slastných zážitků jako Servilia, Mucia či Tertulla i jiné ženy, takže její

milostnou rozdávačnost nepokládal za újmu na svém výlučném, úzkostlivě strážném vlastnictví. Mnohem víc mu záleželo na udržení Clodiovy přátelské oddanosti. Potřeboval tohoto světlovlasého kučeravého mladíka, patricia s líbivou tváří, zatíženého pověstí mravního zvrhlíka, který dokonce souložil s jednou ze tří svých vlastních sester. Ochotně ho přijímá ve svém domě bez ohledu na jeho chtivé pohledy vrhané na Pompeiu. Ví o něm, že je schopen podle potřeby shromáždit desítky statných mužů schopných a ochotných pěstmi, ale i s obušky či noži a meči v rukou zasáhnout na jeho pokyn proti komukoli. Cení si jeho kdykoli využitelné ochoty nasadit je k jeho podpoře, neboť v něm vidí muže budoucnosti. „Jsem váš, Gaie Julie,“ ujišťoval ho věrohodně. „Stojím neochvějně na vaší straně.“ Caesar si v duchu kladl otázku, za jakou cenu mu Clodius nabízí svou oddanost. Aby se mohl stát milencem jeho ženy Pompei? Připouštěl, že mu hodnota jeho podpory konec konců za tuto cenu stojí. I mravních zvrhlíků, jsou-li náležitě schopní, je někdy stejně nezbytně zapotřebí jako malty k spojení žulových či mramorových kvádrů při stavbě paláců a chrámů.

Clodius však od Caesara přece jenom za oddané přátelství něco výslovně žádá. Chce se stát tribunem lidu. Výborně! Jako tribun by mohl být pro Caesara ještě užitečnějším spojencem. Jenže tribunem může být zvolen jenom příslušník plebsu nikoli šlechtic jako on. Potřeboval by se tedy zbavit svého šlechtictví tím, že by ho alespoň na čas formálně adoptoval někdo z plebejců. Nemohl by mu Caesar pomoci získat někoho takového? Ale ovšem že by mohl. Za přiměřený peníz se jistě dá pořídit i adopce. Porozhlédne se mezi svými popularistickými stoupenci. Přislíbil, že mu k splnění podmínky tribunní volby dopomůže. Skutečně najde mladého plebejce, dokonce mladšího než Clodius, kterému za slušnou odměnu nebude činit potíže přijmout o něco staršího mladého šlechtice za syna. Získat potřebný počet hlasů, aby byl zvolen tribunem, už bude pro Clodia hračkou.

Skandál ve velekněžském sídle ovšem vyvolal závažnou komplikaci. Už nazítří ráno se mnozí senátoři od svých manželek, které se v noci v spravedlivém pohoršení předčasně vrátily domů, dozvěděli, co se seběhlo. V hloučcích senátorů, scházejících se před vchodem, se o tom tlumenež hovořilo hlava u hlavy. Představte si, ta Caesarova Pompeia! Ona je, pravda, trochu do větru. Ráda sem tam někomu podrží. Ale představte si,

pustila v noci tajně Clodia, toho kance, v přestrojení za ženskou do domu při obřadech Dobré bohyně! Myslela, že si toho v tom ženském rumraji nikde nevšimne. Chudák Caesar! Má teď z ostudy roucho! Chudák? Jakýpak chudák? Co si vzal, to má! Jak si kdo ustele, tak si lehne!

Desítky zvědavých očí pozorovaly Caesara v jednacím síni kurie, jak se s kamennou tvář a pevně semknutými rty, nikoho si nevšímaje, ubíral k praetorské lavici. Kdyby záleželo na něm, přešla by se celá ta nechutně trapná záležitost mlčením. Sotva však předsedající konzul Murena, Clodiův tchán, zahájil jednání oznámením, co je na pořadu dne, vztyčil se bývalý praetor Cornificius, který se rád jevil jako strážce náboženských ctností, s námitkou proti programu jednání: „Žádám, aby se přikročilo k mimořádné rozpravě o hanebných a nemorálních událostech, k nimž, jak se dozvídáme, došlo údajně v noci v oficiálním sídle pontifika maxima.“ Konzul Murena, který již také věděl, co se stalo, ať už si o věci myslel cokoli, neměl jistě zájem, aby kvůli Clodiovi padl stín na celou rodinu. „To je záležitost, která se netýká senátu,“ odvětil. „Vyšetření toho, co se skutečně stalo, nebo nestalo, v domě velkého pontifika, spadá do jeho pravomoci.“

Ihned vyskočil Cato s očima planoucíma vášnivostí veřejného mravokárce: „Senát však nemůže zůstat netečný. Navrhuji požádat kolegium pontifiků, aby vše přísně vyšetřilo a podalo senátu co nejdříve podrobnou zprávu.“

Murena byl chtěl nechtěl nucen dát o Catonově návrhu hlasovat. Většina byla pro. Exkonzul Cicero, který si umíňoval, že se bude držet stranou, aby si zbytečně proti sobě nepopudil Caesara, na němž mu přece jen dosti záleželo, se přesto nakonec neudržel, aby se do věci nenamočil. Povstal a s pohledem na něj upřeným rozvázně pronesl: „Ježto byl údajný zločin spáchán v domě velekněze, který je zde přítomen, snad ho můžeme požádat bez dlouhého čekání na výsledek vyšetřování, aby nám sdělil, zda k řečenému zločinu skutečně došlo či nikoli.“

Caesar s železným klidem povstal a s nepatrnou prodlevou hlasitě odpověděl: „Obřady Dobré bohyně nejsou záležitostí velkého pontifika, a jelikož jsem jako muž nesměl být a nebyl přítomen, nemohu v této chvíli zodpovědět otázku, která předbíhá vyšetření.“ Usednutím dal najevo, že nemá co dodat. Cicero se však nedal tak snadno odbýt. Znovu se zvedl s poněkud jízlivou poznámkou:

„Obřadu však předsedala, pokud je mi známo, manželka velkého pontifika, takže on jako její manžel má již jistě z první ruky zprávy o tom, co se vlastně přihodilo. Má otázka tudíž není nemístná.“ Posadil se s přesvědčením, že dostal Caesara do úzkých. Gaia Julia však nebylo tak snadné vyvést z rovnováhy. Vstal a bez nejmenších rozpaků pronesl: „Ta žena už není mou manželkou, takže nemám, co bych řekl v jejím zastoupení.“

Jednací síň zašuměla údivem a vzrušením. Cicero vyletěl ze svého místa ještě dřív, než se Caesar stačil posadit.

„Můžeme to chápat jako potvrzení, že k zločinu skutečně došlo?“

„Mé rozhodnutí je mým rozhodnutím. Zločin může být potvrzen pouze objektivním důkazem, nikoli soukromým rozhodnutím.“ Cicero se však stále ještě nechtěl vzdát.

„Pokud by k zločinu nedošlo, jaký měl náš velekněz důvod, aby se rozváděl?“

„Důvody k rozvodu mohou být různé. A nikomu do nich nic není. V případě velekněze, aby bylo jasno, zločin nemusel být spáchán, ale velekněz nemůže žít se ženou, na niž padlo třeba jen pouhé podezření z nějaké nekalosti.“ Na to už Cicero nemohl říci ani slovo. Oba se posadili a konzul Murena s úlevou přikročil k dalšímu bodu jednacího pořadu.

Cicero Caesara podezíral, že rozhodnutí o rozvodu učinil až v senátu, aby vyklouzl ze slepé uličky, kterou mu svými dotazy uchystal. Podle něho se své ženy zřekl s lehkostí, s jakou by člověk nevyhnal ani psa. Pompeia jako dcera bohatého otce našťěstí měla kam jít.

Třebaže neexistoval zákon stanovící, jak má být potrestán muž, který svévolným vstupem do domu, kde se konají oslavy na počest Dobré bohyně, a narušil posvátný obřad, rozjitřené veřejné mínění donutilo senát, aby odhlasoval rozhodnutí, že Clodius se svým hříšným skutkem dopustil zločinu, který podléhá soudu. Přičinili se o to jeho četní nepřátelé. Především Lucullus, manžel jeho nejmladší sestry, který mu nemohl zapomenout, že za války proti Mithridatovi se mu za všechno dobro odměnil tím, že proti němu vyvolal vzpouru vojska. Hořkost této proradnosti nestrávil ani po velkolepém triumfu, který mu před dvěma lety vymohl Cicero jako protislužbu za pomoc proti Catilinovi. Triumf byl pro Luculla náplastí na palčivou křivdu, kterou utrpěl, když Pompeius znevážil jeho válečné zásluhy a potupně ho zbavil velení. Ale hořkost Clodiovy

intriky se mu nedařilo z mysli vypudit. Teprve nyní, po dvouletém blahobytném odpočinku v jeho přímořské luxusní vile se mu dostalo příležitosti pomstít se Clodiovi za neodpustitelnou zradu. Přiměl, jistě nikoli jen slovy, ale i nemalým honorářem proslulého rétora Hortensia, aby převzal obžalobu.

Věhlasný právník přerušil své starobní lenošení a začal pilně shromažďovat výpovědi svědků. Závažná byla výpověď Caesarovy matky Aurelie, která bez ohledu na synovy důvody k zdrženlivosti v Clodiově postihu shodně s vnučkou Julií potvrdila, že Clodius byl onu noc přistižen v Pompeině ložnici. Caesar byl sice nucen předstírat, že je Clodiovým činem pohoršen, ale jeho potrestání se nijak nedomáhal a svědecký podíl na obžalobě odmítl s odůvodněním, že nebyl v domě přítomen, takže nemá, co by dosvědčil. Odprísáhnuv před porotou věrnost bohům a římskému lidu, s pohledem upřeným na obžalovaného, podle Maxe Galla, prohlásil: „Já Clodia neobviňuji! Nevím, co se v Domě Publica odehrálo. Pokládám Clodia za upřímného a nevinného.“ Získal tak Clodiovu nehynoucí vděčnost, která měla pro něj větší cenu než zrušené manželství s ženou, která mu byla lhostejná.

Clodius byl navzdory své mravní otrlosti, anebo možná právě díky ní, mužem budoucnosti. Kromě nepřátel měl i nemálo vlivných přátel. Jeho obhajobu převzal bývalý konzul Gaius Scribonius Curio. Snažil se vysekat svého klienta z obvinění tím, že sehnal svědka ochotného odprísáhnout, že Clodius nemohl spáchat, z čeho je obžalován, neboť tu noc, kdy se daný zločin udál, nocoval jako host v jeho domě devadesát mil od Říma. Hortensius, přesvědčený, že Clodius je vinen, usilovně hledal a našel svědka, který Curiovo alibi, jež pokládal za falešné, byl schopen a ochoten vyvrátit. Přivedl před porotu člověka, který odpole dne v den spáchání zločinu viděl Clodia v rozhovoru s Ciceronem. Šlo nyní o to, jestli Cicero potvrdí pravdivost této výpovědi. Přesněji řečeno, jestli bude svolný zpřetrhat svým svědeckvím dosavadní přátelské vztahy s Clodiem, který byl v době jeho konzulátu jedním z jeho tělesných strážců. Přestěhováním do své nové, velkolepé rezidence na kapitolském vršku, kterou si koupil od Crassa po dlouhém smlouvání za pouhých tři a půl milionů sesterciů, se stal sousedem Clodiovy prostřední sestry Clodie, které tu žila v domě zděděném po rodičích. Tuto chytrou a nevšedně krásnou ženu s výrazně velkýma očima, opěvovanou verši senátora

Catula, který byl schopným básníkem, obdivoval Cicero tak nápadně, že jeho manželka Terentia začala na ni nenávistně žárlit. Ona ho také přinutila, aby před soudem nakonec proti své vůli její vlastní očitě svědectví Clodiova náboženského zločinu doplnil potvrzením nepravdivosti Scriboniem vykonstruovaného alibi. Nakonec sám při své ješitné ctižádostivosti nalezl zalíbení v roli korunního svědka, který se zavděčil senátní elitě a sklízel od ní pochvaly. Poštval tím ovšem proti sobě rabiátské tlupy Clodiových plebejských přívrženců, vedených synem obhájce Curia, takže mu senát stejně jako členům poroty musel zajistit tělesné strážce. Clodiova vina začala být zcela nepochybná. Velice ho znevážil Lucullus, sršící touhou svého nevděčně zrádného příbuzného zdeptat. Podrobně líčil, jak před nějakými deseti lety, když Clodius přibyl na návštěvu do jeho domu v Neapolském zálivu, přistihl svou manželku, jeho rodnou sestru, jak spolu smilnili v její ložnici jako pes s čubkou, což sledoval ukryt pod jejím ložem. Svým svědectvím ovšem zároveň, a možná ještě více, znevážil nejen svou manželku, ale i sebe. Zdlouhavý soudní proces se již zřetelně schyloval k provinilcovu odsouzení. V té chvíli Clodius a jeho přátelé a příznivci, k nimž se řadil i Crassus, přešli po nezdaru rétorické obhajoby k zastrahování porotců a poté k jejich získávání podplácením. Tato metoda se velice osvědčila.

V květnu roku 61 př. n. l. soud skončil naprosto neočekávaným Clodiovým osvobozením, když jedenatřicet členů poroty proti pětadvaceti prosadilo ortel „Nevinen“. Lucullovi a dalším Clodiovým nepřátelům z řad senátní nobility nepochopitelný zvrat v průběhu soudního řízení a zjevná nespravedlnost rozsudku vyrazily dech. Catulus se na jednoho z porotců při setkání pohrdlivě obořil: „Nač jste si, vy zastánci práva, vyžádali ochranu? Aby vás někdo neoloupil o peníze, za které jste prodali spravedlnost?“ Hluboké roztrpčení nad zkorumpovaností soudu dost možná přispělo k tomu, že nedlouho poté zemřel.

Korunní svědek obžaloby Cicero se pro Clodia navzdory tomu, že obžaloba pohořela, stal nepřitelem s hrozbou krevní msty v zádech.

Caesarovi se bezděky povedlo účasti na ostudné soudní frašce vyhnout, když mu byla jako praetorovi usnesením senátu přirčena správa Zadní Hispánie (Hispanie Ulterior). Provincie, kde působil již před osmi lety ve funkci quaestora tehdejšího provinčního správce Veta a kde měl

z té doby mnoho přátel z řad Hispánců i Římanů a taky vášnivou milenku, která sice náležela místodržitelovi, ale při jeho časté nepřítomnosti v hlavním městě dopřávala ve svém loži ochotně sexuální potěšení i jemu. Nevyčkal ani, až mu senátní úřad vydá písemné potvrzení schváleného ustanovení s podrobnými pokyny, jak dohlížet na těžbu stříbra, rudy a dodávky mědi a zemědělských produktů a řádný výběr daní. Již v lednu, dlouho před skončením soudu s Clodiem, se vydal na cestu do Corduby s úlevou, že nechává za zády celý ten zpropadeně nepříjemný Clodiův skandál i svůj rozvod a s tím vším spjaté politické rozbroje mezi populáry a optimáty. I když sám patřil k populářům, nepřál si být v této chvíli mezi dvěma mlýnskými kameny.

Do cestovního vozu přibral svého přiděleného quaestora Veta juniora, jehož otci sám svého času sloužil v téže funkci. Společně s nimi cestoval i zámožný Hispánec Lucius Cornelius Balbus, jemuž Pompeius za prokázané služby dopomohl k římskému občanství. Caesar si jej jako zkušeného důstojníka a znalce místních poměrů vybral pro funkci náčelníka svého vojenského štábu s titulem praefectus fabrum (velitel technického sboru). Možná vzal s sebou i svého tajemníka Aemilia. (Bertold Brecht ve smém nedokončeném románu *Obchody pana Caesara* nazývá jeho tajemníka jménem Rarus.) Tajně ve svém konvoji vozů a jezdců propašoval z Říma i uprchlého numidského prince Masinthu, kterého již řadu měsíců skrýval ve své suburské vile, poté co se mu ho nepodařilo obhájit proti tyranskému králi Hiempsalovi, požadujícímu soudní cestou jeho vydání do Nummidie. Hispánie principi slibovala spolehlivé bezpečí.

HISPÁNSKÁ PŘÍLEŽITOST

Caesarovi samému před odjezdem vyvstaly potíže. Na paty se mu věšela zátěž dluhů, které podle historika Appiana činily pětadvacet milionů sestercií. Věřitelé v obavě, že chce oddálit splacení jejich pohledávek anebo jim snad dočista uniknout, začali podnikat kroky, aby mu bylo nemožněno opustit město. Hrozilo mu dokonce pozastavení praetorství, dokud nezaplatí své dluhy. Nezbylo mu, než aby se obrátil opět na Crassa, který si již předtím schopného Gaia Julia neváhal k sobě připoutávat ochotnými půjčkami. Ostatně měl z čeho půjčovat, neboť vlastnil údajně osmnáct tisíc amfor plných stříbrných mincí. I tentokrát mu pomohl z nesnází složením finanční záruky. Cenil si vysoce jeho podnikavosti a schopnosti rázného jednání. Věřitelé se uklidnili a Caesar opustil Řím, jak nejrychleji mohl, bez čekání na konzulské požehnání. Doufal, že roční výkon místodržitelských pravomocí v Zadní Hispánii mu stejně jako jeho předchůdcům přinese zisk, který ho zbaví finančních starostí.

Po čtyřtýdenní vytrvalé jízdě po cestách, které místy, zejména při průjezdu alpskými průsmyky, vyžadovaly značnou námahu koňských záprahů, a dokonce i občasně sesednutí cestujících, dorazil konvoj cestovních i nákladních vozů i jezdců ozbrojeného doprovodu do hlavního města provincie, do Corduby, ležící v úrodné nížině řeky Baetis (dnes Guadalquivir).

Jako místodržitel, sídlící i se svou suitou a úředníky v honosném vládním paláci, byl Caesar neomezeným vládcem provincie, zahrnující dnešní Andalusii a Estramaduru, Lusitanii i dnešní Portugalsko. Byl hlavou civilní správy, nejvyšším soudcem i vrchním velitelem přiděleného vojska v síle dvaceti kohort, to jest dvou legií. Podřízený quaestor mu zajišťoval vedení účtů, vybírání daní a poplatků a podle potřeby jej zastupoval ve výkonu soudních pravomocí. Provincie dodávala Římu a celé Itálii obilí, olivový olej a víno. Vynikala mimo to bohatstvím rudných ložisek. Po několikaleté válce římských legií s armádou vojevůdce Sertoria se ještě hospodářsky nezotavila natolik, aby se z jejího spravování dal okamžitě vytěžit tak velký soukromý zisk, jaký by Caesar potřeboval k vlastnímu rychlému zbohatnutí. Musel se v prvé řadě starat o zahlázení válečných škod, rozvoj zemědělství, řemesel a obchodu. Velkou zátěží

ekonomického uzdravování země byla masová zadluženost obyvatelstva. Caesar se ji snažil potlačit zákonem nařizujícím, aby dlužníci dvěma třetinami svého výdělku spláceli své dluhy až do jejich uhrazení. Tento zákon, podivně kontrastující s jeho vlastní dlužnickou situací, přece jenom přispěl záhy k nápravě daného společenského neduhu a získal mu značnou popularitu. V duchu popularistických idejí se staral o zlepšení životních podmínek nemajetných obyvatel. Snažil se provincií vymoci úlevy i v senátem požadovaných daních a poplatcích. Dosáhl dokonce zrušení perzekuční válečné daně. V péči o rozkvět provincie a jejích obyvatel mu usilovně pomáhal jeho nejbližší spolupracovník ve funkci praefekta fabra Lucius Cornelius Balbus, který se stal jeho doživotním oddaným přítelem. Původem Féničan, narozený v Gadesu, tehdy již čtyřicetiletý zámožný obchodník. Muž tmavé pleti s vlasy a vousy černými jako uhl, zuby a bělmo očí bílé jako slonovina. Mluvil velice rychle a rád se smál. Jeho rady byly moudré a Caesar na ně dal. Byl první z římských guvernerů, který se prozíravě zaměřoval na podporu hispánských obchodníků nejenom proti římské konkurenci, ale i proti nepochopení vlastních krajanů. Byl to jistě Balbus, kdo ho inspiroval k přesídlování obyvatelstva z horských oblastí, kam uprchlo před hrůzami války z měst, zpět do jejich původních domovů, kde se projevoval tíživý nedostatek pracovních sil. Přestěhováváním živořícího obyvatelstva z přelidněných krajů do silně vyliďněných oblastí rudných dolů se přičinil i o oživení těžby, která se vyplácela obchodníkům a skýtala obživu i nezaměstnaným přistěhovalcům. Ty, kteří se zdráhali zanechat volného pastýřského života v končinách, kam se ani výběřčím daní nechtělo vláčet, neváhal k přesídlení přinutit mocí.

Rozsáhlé oblasti provincie v severním pomezí byly zmítány neklidem, který tu přetrvával z válečných časů. Obyvatelstvo sužovaly loupežné nájezdy divokých iberských kmenů a nedařilo se tu plně obnovit autoritu místodržitelské moci a platnost zákonů. To byla příležitost, které se Caesar jako rozený válečník dychtivě chopil. Z hispánského obyvatelstva naverboval a zformoval dalších deset kohort, které vyzbrojil a podrobil římskému výcviku, takže měl pod svým velením tři šestitisícové legie, s nimiž se rozhodl rozpoutat válku proti nepoddajným horským kmenům narušujícím klid a mír provincie. Vítěznou válku, v níž nechá zaskvěť svou vojevůdcovskou zdatnost, odvahu, odhodlání, své dokonalé

ovládání zbraní a nezranitelnost v bojích. To je jeho cesta vzhůru, k vrcholům moci.

Po důkladné přípravě zahájil tažení proti okrajovým územím západní Lusitánie s plánovaným vpádem do dnešní Galicie. Tamější bojovné kmeny z opevněných sídlišť na vrcholcích horských hřbetů a výšin v prostoru mezi řekami Tagus (Tajo) a Duerpo (Duero) neustále ohrožovaly zemědělce usídlené v nížině a drancovaly jejich osady. Likvidaci tohoto nebezpečí si předsevzal jako svůj první vojenský úkol. S nově vyzbrojeným vojskem rozvinul tažení proti Kallaikům na severozápadě a Lusitáncům na jihozápadě poloostrova. Osazenstvo nejbližší horské pevnosti Mons Herminius v Sierra Estrella, k níž přitáhl se svým mohutným vojskem, vyzval, aby se vzdalo odporu, odevzdalo všechny zbraně a dobrovolně přesídlilo do údolí. Když domorodci podle jeho očekávání odmítli, přikročil k dobývání jejich urputně bráněných postavení. Navzdory fyzické zdatnosti a kvalitní výzbroji i početnosti Lusitánců obratně vedenými ztečemi drtil jejich odpor a dobýval jedno horské postavení za druhým. Překvapoval protivníky rychlými přesuny a útoky z nečekaných směrů, předvídaním jejich úskoků a nastražovaných léček i rozhodností a nelítostnou tvrdostí úderů. Úspěšně se dokázal vyhýbat přepadům ze zálohy. Postupně zatlačoval zuřivě vzdorující Lusitánce k pobřeží, kde jejich spojené voje donutil k rozhodné bitvě. Na rozlehlé planině, obklopené nevysokými pohorky, kterých dokázal využít k překvapivým bočním atakům jízdy, promyšleným zasazováním čelních a křídelních úderů, rozčlenil a postupně rozdrtil a zmasakroval bojové formace nepřátel, jejichž zbytky zmateně prchaly k atlantickému pobřeží. Na ukořistěných plavidlech unikaly pronásledovatelům na ostrov Berlanga v Biskajském zálivu.

Caesarův pokus vysadit na ostrově z najatých a rekvírovaných rybářských a obchodních lodí úderné oddíly, které by závěrečným útokem zakončily likvidaci lusitánského odporu, se nezdařil. Mračna šípů a kamení znemožnila přistání lodí, které nebyly uzpůsobeny k bojovým akcím. Caesar se však nikdy nedával nezdařem odradit od pojatého záměru. Prostřednictvím jízdního kurýra povolal z Gadesu flotilu válečných lodí. Pohled na blížící se mohutné galéry s napjatými plachtami a řadami mohutných, rytmicky zabírajících vesel na bocích, jaké tu nikdo ještě nikdy neviděl, zbavil Lusitánce odvahy k odporu. Hromadně skládali